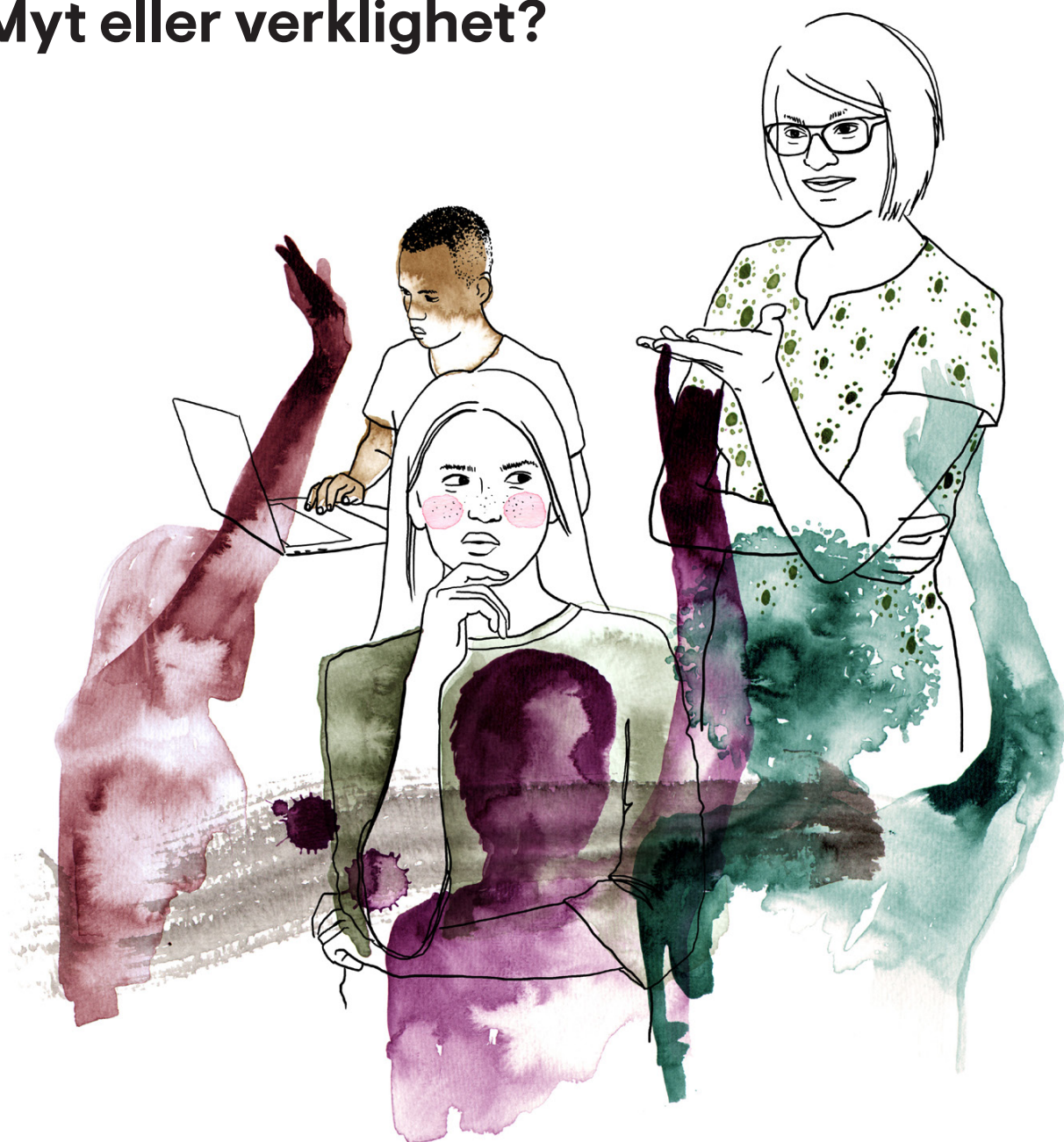

Svåra frågor i klassrummet

Myt eller verklighet?

Se vad
lärarna
tycker
→

**Forum
för levande
historia**

Ny undersökning

Hur vanligt är det att lärare möter svåra och kontroversiella frågor i klassrummet och vilka är dessa frågor? För att ta reda på detta beställde Forum för levande historia en undersökning som genomfördes av Kantar Public i augusti 2021.

*Arbeta aktivt med frågorna
över hela skolan, säg inte bara
till enskilda lärare att göra det.*

Lärares svar i undersökningen

Resultat →

Tre frågeställningar

Drygt 930 lärare i grundskolans årskurs 7–9 samt i gymnasieskolans årskurs 1–3 deltog i undersökningen.

Vi fick svar på följande:

1. Hur stor andel av lärarna upplever att det finns svåra samhällsfrågor som leder till spänningar i klassen och/eller till svårhanterade samtal?
2. Vilka samhällsfrågor upplever lärarna kan vara svåra att ta upp i klassrummet?
3. Påverkar lärarnas upplevelse av att det finns svåra frågor deras benägenhet att tillåta känsliga diskussioner?

Lärarna har också fått ta ställning till om deras skola har problem med intoleranta attityder såsom rasism, antisemitism, islamofobi, antiziganism, invandrarfientlighet, homofobi samt afrofobi.

Intoleranta attityder är en faktor som skulle kunna försvåra öppna samtal om potentiellt kontroversiella frågor i klassrummet.

1. Hur stor andel av lärarna upplever att det finns svåra samhällsfrågor som leder till spänningar i klassen och/eller till svårhanterade samtal?

61 procent av de tillfrågade lärarna anser att det finns samhällsfrågor som är särskilt känsliga att ta upp i klassrummet och som lätt skapar spänningar och/eller svårhanterade samtal. **23 procent** anser tvärtom att det inte finns några sådana svåra ämnesområden och **16 procent** svarar att de är tveksamma eller inte vet.

Sambandet med undervisningsämne

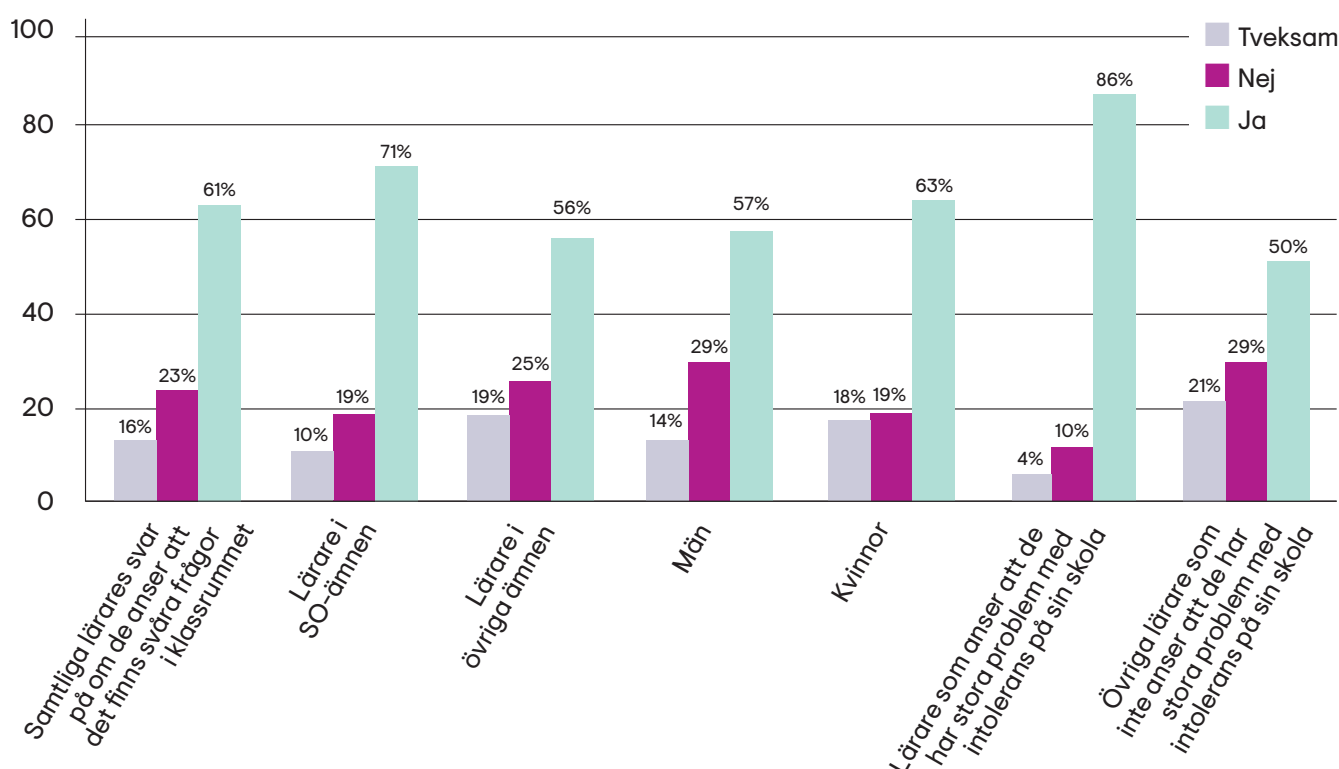
Det finns också ett tydligt samband mellan vilka ämnen lärarna undervisar i och att de upplever att det finns svåra frågor att ta upp i klassrummet. **71 procent** av SO-lärarna har svarat ”ja” jämfört med **56 procent** av de övriga lärarna.

Det finns även en viss könsskillnad där **29 procent** av männen upplever att det inte finns svåra frågor i klassrummet, jämfört med **19 procent** av kvinnorna, vilka i något större utsträckning svarat ”tveksam/vet ej”.

Sambandet med intoleranta attityder

Det finns ett tydligt samband mellan svaret ”ja”, på om det finns svåra frågor, och upplevelsen av att ens skola har problem med intoleranta attityder och beteenden. Hela **86 procent** av lärarna i ja-gruppen anger att de har problem med intoleranta attityder, medan **10 procent** svarar att de inte har det, och **4 procent** anger att de är tveksamma eller inte vet.

Figur 1 Fördelningen av svar på frågan om det finns ämnen som är särskilt känsliga att ta upp i klassrummet.

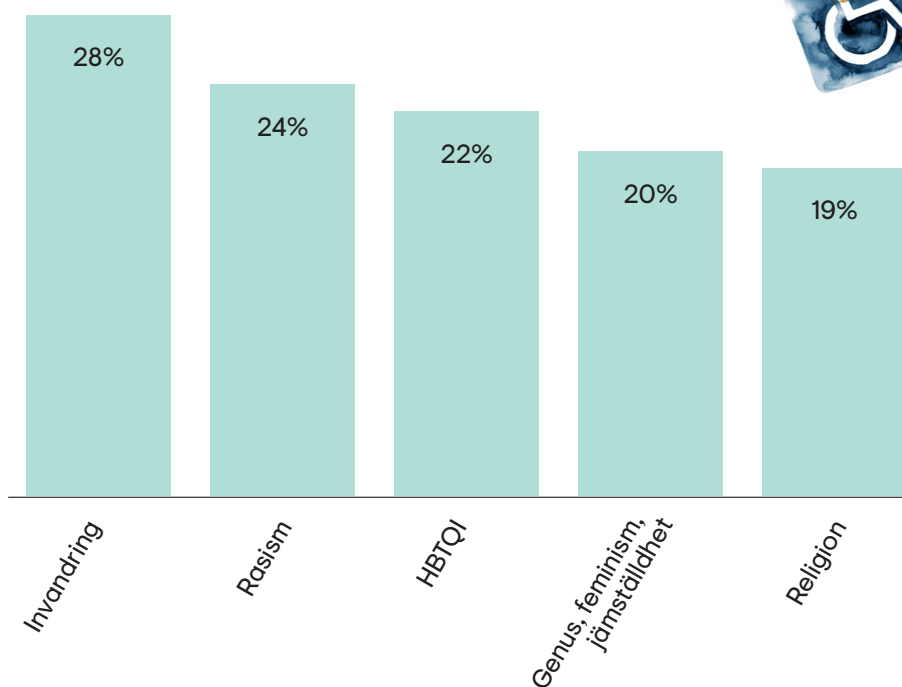
2. Vilka samhällsfrågor upplever lärarna kan vara svåra att ta upp i klassrummet?

Lärarna uppfattar några samhällsfrågor som särskilt känsliga att ta upp i undervisningen.

Invandring och frågor relaterade till invandring, såsom integration och flyktingpolitik, är det ämne som störst andel av lärarna uppger i sina svar.

Rasism, främlingsfientlighet eller xenofobi är det ämne som näst störst andel lärare anger som känsliga att diskutera i klassrummet. Liksom för ämnet invandring är det ofta starka och oförenliga åsikter som riskerar att leda till diskussioner som kan gå emot skolans värdegrund och även till att olika grupper ställs mot varandra.

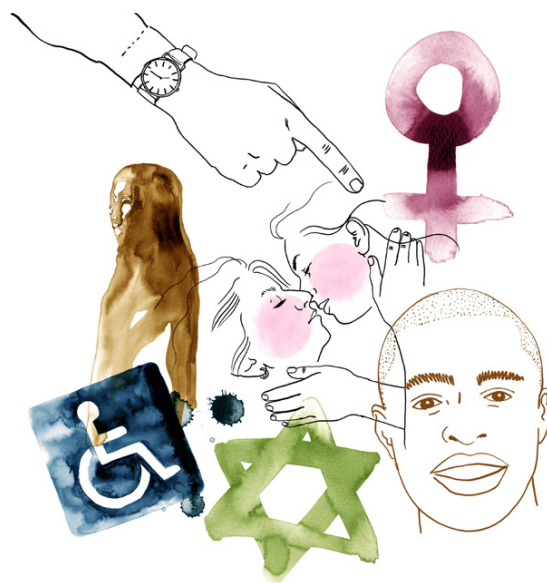
Figur 2 Samhällsfenomen som lärarna anser kan vara särskilt känsliga att ta upp i klassrummet, och som skapar spänningar och/eller svårhanterade samtal (procent).

HBTQI omfattar frågor om homosexualitet, hbtqi, hbtq, hbt-personer och Pride, och är känsligt att diskutera.

Genus, feminism och jämställdhet uppges även vara känsliga ämnen i klassrummet.

Religion är lika så ett ämne där olika åsikter och en ovilja till att försöka se andras perspektiv är tydligt enligt lärarna. När lärarna nämner en specifik religion så handlar det om islam.

Kommentar:

Många lärare nämner flera ämnen och procentsumman överstiger därför 100 procent. Antal svar = 563.

3. Påverkar lärarnas upplevelse av att det finns svåra frågor deras benägenhet att tillåta känsliga diskussioner?

För att ta reda på om upplevelsen av att det finns känsliga och konfliktskapande ämnen påverkar lärares benägenhet att låta eleverna diskutera dessa frågor, så fick lärarna ta ställning till följande påstående: ”På mina lektioner får eleverna ibland diskutera frågor som väcker känslor och låter olika åsikter bli tydliga”.

Svaren visar att de flesta lärare placerar sig mycket högt på skalan. **49 procent** ”håller helt med” och endast **2 procent** ”håller inte alls med”.

Kvinnor är mer benägna än män att hålla med, liksom lärare som undervisar i SO-ämnen. Men yrkeserfarenhet, om läraren undervisar på högstadium/gymnasium, skolans huvudmannaskap och bostadsort, saknar betydelse för hur lärarna besvarar frågan. Inte heller förekomsten av intoleranta attityder på skolan har betydelse.

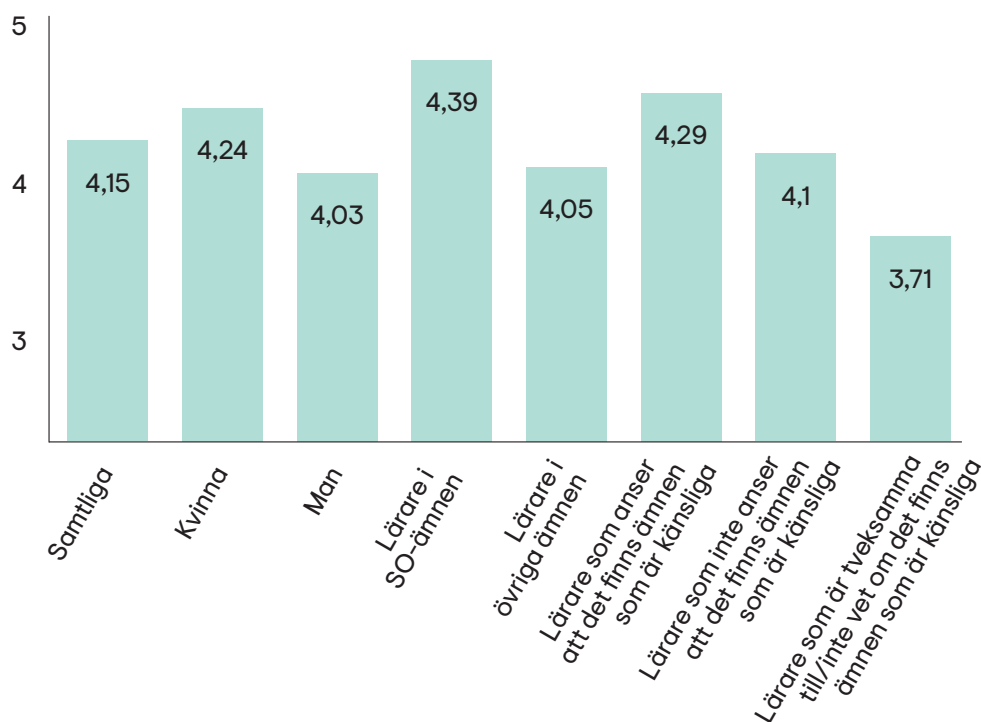
Det finns dock ett samband mellan de som är tveksamma eller inte vet om det finns svåra frågor i klassrummet, och de som i lägre grad låter eleverna diskutera dessa frågor. (Se figur 3).

Baserat på en skala från 1-5, från ”håller inte alls med” till 5 ”håller helt med”. (Endast 3 personer valde ”tveksam/vet ej” och alternativet har därför uteslutits från analysen.)

Skapa trygghet. Fortsätt arbeta med värdegrundarbete så att alla känner sig delaktiga och vågar uttrycka sin åsikt.

Lärares svar i undersökningen

Figur 3

Lärarnas svar på frågan ”I vilken utsträckning håller du med om följande påstående? På mina lektioner får eleverna ibland diskutera frågor som väcker känslor och låter olika åsikter bli tydliga” (genomsnitt).

Stöd för lärare

På levandehistoria.se
hittar du:

”Svåra frågor i klassrummet”

Här finns en webbkurs och
lärarhandledning i att
hantera svåra frågor.

Dembra-modellen

Här finns stöd och kompetens-
utveckling till skolor som vill
arbeta för att förebygga atti-
tyder som hotar demokratin.

Varför behöver skolan hantera svåra frågor?

Kritiskt tänkande är
ett centralt begrepp i
skolans styrdokument.
Forskning visar att
undervisning som syftar
till att stärka elevers
kritiska tänkande kan
bidra till en lägre grad
av antidemokratiska
attityder hos elever.

61%

av de tillfrågade
lärarna anser att det
finns samhällsfeno-
men som är särskilt
känsliga att ta upp i
klassrummet.

86%

av de lärare som an-
ser att det finns svåra
frågor i klassrummet
anger också att deras
skolor har problem
med intoleranta atti-
tyder och beteenden.

71%

av SO-lärarna i under-
sökningen har svarat att
det finns svåra frågor
i klassrummet, jämfört
med **56 procent** av de
övriga lärarna.